

РЕШЕНИЕ

№455

гр.София, .29 март 2016 година

В ИМЕТО НА НАРОДА

ВЪРХОВНИЯТ КАСАЦИОНЕН СЪД на РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ, първо наказателно отделение в съдебно заседание на **шестнадесети ноември** две хиляди и петнадесета година в състав:

ПРЕДСЕДАТЕЛ: ПЛАМЕН ТОМОВ

**ЧЛЕНОВЕ: ЕВЕЛИНА СТОЯНОВА
БЛАГА ИВАНОВА**

със секретар **Мира Недева**
при участието на прокурора **АНТОНИ ЛАКОВ**
изслуша докладваното от
председателя (съдията) **ПЛАМЕН ТОМОВ**
наказателно дело под № **1393/2015** година

Прокурор в апелативната прокуратура във Варна и защитник на подсъдимия Н. Б. А. са оспорили въззивната (нова) присъда на Варненския апелативен съд.

Присъдата на ВАС е частично нова, доколкото с нея е била променена съобразно с чл.336 НПК първоинстанционна присъда № 3/3.П.2015 год. на Търговищкия окръжен съд по нохд 305/2010 (подсъдно иначе- по общия ред- на Разградския окръжен съд, чиято подсъдност обаче е била променена от ВКС).

Наказателната отговорност, предмет на делото, се отнася не само до Н.А., но и до други лица и за повече обвинения, и е за следното. Средства от държавния бюджет – 735 671 лева, от предвидените за преодоляване на последиците от бедствия, са били поискани от специалната комисия към Министерския съвет, предоставени са и с тях е било извършено

Върховен касационен съд на Република България НК, I н.о. дело № 1393/2015 год. 2
разпореждане за строителни работи в Разградска област на обекти –
молитвени домове за изповядване на исляма и християнството (джамии и
църкви), незасегнати всъщност от заявеното пред комисията бедствие –
силен вятър и дъжд на 19.III.2009 год.; така на практика държавата е била
увредена в размер на 512 762 лева. Подсъдимият А. в периода 2005 – 2009
год. е бил областен управител на Разград и като такъв е бил обвинен както
за поискването, така и за разпореждането с бюджетните пари. Само за
поискването им обвинението е било за престъпление по служба (по чл.282
НК) – за действия въвн от правомощията на областния управител и за
невярното удостоверяване на бедствието, като за удостоверяването
специално, съобвиняем с А. е бил и Д. Д., последният обаче като управител
на частно търговско дружество – неговото самостоятелно обвинение е
било по чл.311 НК. Само за неправомерното и увреждащо държавата
разпореждане с бюджетните средства обвинението на А. е било по чл.254а
НК, а само за една неизгодна и вредоносна в размер на 33 126 лева сделка с
едноличен търговец – по чл.220 НК. Както областният управител, така и
заместникът му Б. Р. С. и техните трима подчинени в областната управа –
Т. Н. Б., Р. Р. К. и Ц. К. Ц., са били обвинени в умишлена
безстопанственост по чл.219 НК, ощетяваща държавата с 84 634 лева, А. и
С.-самостоятелно, а останалите трима-като съизвършители. В съучастие
като съизвършител по чл.311 НК е бил обвинен и А., но заедно с Б. М. Х.
и М. Н. Й. като помагачи – за невярното документиране в строителни
работи на част от престъпно разходените пари.

За част от тези обвинения и лица посочената вече
първоинстанционна присъда на ТОС е била осъдителна: за подсъдимия
Анастасов – по чл.282, 219, 254а и 311 НК, за подсъдимия С. – по чл.219
НК, и за подсъдимите Х.и Й. – по чл.311 НК. А.. е бил наказан за
съвкупността от престъпления (чл.23 НК) с най-тежкото от наказанията,
които съдят му наложил за тях поотделно – с 2 години и 4 месеца
лишаване от свобода условно (чл.66 НК) с 3-годишен изпитателен срок,

Върховен касационен съд на Република България НК, I н.о. дело № 1393/2015 год. 3
наложено по чл.282 НК, както и с 1 година и 6 месеца лишаване от право,
наложено за този срок по чл.254а НК. Условни наказания със същия
изпитателен срок, но с лишаване от свобода за 10 месеца, са получили по
чл.311 НК подсъдимите Х. и Й., а подсъдимият С. – по чл.219 НК 2 години
и 2 месеца.

Горепосочената първоинстанционна присъда на ТОС е имала обаче
и оправдателна част: отново за А., но само по обвинението му по чл.220
НК; за Д.– по неговото самостоятелно обвинение по чл.311 НК (за
невярното документиране пред комисията към МС при заявяването на
бедствието от 19.III.2009 год.); за Б., К. и Ц. – по чл.219 НК. По тези
обвинения присъдата е била изцяло оправдателна, за разлика от
частичното оправдаване на осъдените по обвиненията им за „особено
тежък случай” на престъпленията, по чл.219 НК – за А. и С., и по чл.282
НК – само за А..

Въззивната (нова) присъда – 5/21.V.2015 год. по внохд 96/15 на
ВАС, е такава преди всичко заради постановеното за първи път в тази
инстанция оправдаване на подсъдимия А. – вместо осъждането му от ТОС
по чл.282, 219 и 311 НК; на подсъдимите Х. и Й. – също по чл.311 НК; на
подсъдимия С. – по чл.219 НК. Заедно с това произнасяне ВАС е
потвърдил първоинстанционната присъда и я изменил единствено по
отношение на наказанието, наложено на А. по чл.254а НК – намалил
продължителността на съставките му на 1 година. С отпадането на
отговорността на този подсъдим за останалите престъпления, отпаднало и
общото наказание за съвкупността от тях.

Първоначално подаденият касационен протест е бил насочен срещу
оправдаването за първи път от ВАС на А., С., Х. и Й.. Впоследствие обаче,
по реда на чл.351, ал.3 НПК, в допълнението („мотивите”) към протеста
прокурорът го е оттеглил (чл.352, ал.1 НПК) относно А.– по чл.282 НК, и
относно С. – по чл.219 НК.

Касационната жалба от името на подсъдимия А. е насочена срещу осъждането му по единственото обвинение, по което не е бил оправдан – по чл.254а НК.

В съдебното заседание на ВКС и протестът, и жалбата са поддържани, съответно – оспорени с доводи, за които е сметнато, че са „за” или „против” осъждането на А. по чл.219 и 254а НК, и – заедно с него – на Х. и Й., по чл.311 НК. Прокурорът смята още, че делото трябва да продължи с ново, частично разглеждане във въззивната инстанция, а участвалите защитници – че може да приключи сега във ВКС, за А.– с оправдаване или със смекчаване на отговорността му, за Й. – с оставяне в сила на оправдаването му, оспорено с протеста.

ВКС намери, че трябва да остави в сила оспорената въззивна присъда.

I.1. Неоснователността на касационния протест по чл.219 НК се вижда и от приведените в него доводи не срещу тази присъда, а срещу първоинстанционната. Вярно е, че тя съдържа приписаните ѝ недостатъци, но протестиралият прокурор е трябвало да забележи, че всъщност точно заради тях ТОС е могъл да осъди А., вместо да го оправдае, както е сторил по-късно ВАС. ВАС пък, от своя страна, не е забелязал, че неправилното осъждане на А. по чл.219 НК е било предопределено още в обвинителния акт.

Става дума за това, че именно според обвинението (п.4 от обвинителния акт-с.27/28), А. „не е положил достатъчно грижи...” к а т о „въпреки задълженията си не е упражнил достатъчен контрол върху работата на ...” своите четирима подчинени, т.е. не е бил обвинен за нищо друго, освен за самото контролиране на подчинените му лица. Обвинението е възпроизведено от ТОС в диспозитива на осъдителната му присъда, но тогава той се оказал в противоречие с мотивите към него, според които А. е осъден за умишлена безстопанственост, о с в е н за „неполагането [л и ч н о о т н е г о] на достатъчно грижи...”, „а т а к а

Върховен касационен съд на Република България НК, I н.о. дело № 1393/2015 год. 5 с т щ о” (т.е. н е с а м о), защото „не упражнил достатъчен контрол” върху подчинените си съподсъдими (вж. съответно на л.1230/1231 – 1262/1263 от съд.дело, разр.-ВКС).

Очевидно е, че осъждането на А. в първата инстанция е за станало за сметка първо на процесуално недопустимото разширяване с присъдата на обвинението срещу него, а не единствено поради последващата „липса на конкретизация [от съда] с какви точно действия или бездействия подсъдимият [...] е извършил това престъпно деяние”, каквато липса само, видял апелативния съд като недостатък на първоинстанционната присъда (вж. на л.124-гръб/125 от мотивите към въззивната присъда). Процесуално недопустимото разширяване с присъдата на обвинението по чл.219 НК е станало донякъде и от незаконосъобразното съчетаване в правната квалификация на ал.1 и 2 от разпоредбата.

При възприетата на досъдебното производство конструкция на обвинението за безстопанственост, изразила се в престъпно неупражняване на достатъчно контрол върху работата на други лица, също неупражнили от своя страна такъв контрол, оправдаването на А. е било още повече наложително след оправдаването на по-голямата част от подчинените му съподсъдими в областната управа. Инкриминирането само на определен вид тяхно поведение (на контролиращи органи) означава поначало, че оправдаването на някой от веригата контролиращи, трябва да доведе до оправдаването и на стоящия преди него. Тази логика разбираемо съобразил и ВАС: след като потвърдил оправдаването в първата инстанция на Б., К. и Ц. по обвинението им за неупражнен контрол върху дейността на лицата извън областната администрация, пряко ангажирани със строителните работи (потвърждаване, неоспорено с касационния протест!), ВАС логично оправдал последователно и зам.-областния управител С. (срещу него пък касационният протест е оттеглен!) – за неупражнения контрол върху дейността тримата изброени, и самия А. – за контрола върху дейността на С..

I.2.a. Неоснователността на касационния протест по чл.311 НК за А. е свързана с друга незаконосъобразност в обвинението: инкриминирането на една и съща негова дейност и като невярно документиране по този текст, и като форма на умишлена безстопанственост по чл.219 НК. Това личи от обстоятелствата, посочени на с.21 от обвинителния акт и после почти буквално пренесени на с.23 от мотивите към присъдата в първата инстанция (вж. на съответните места текста, от който става ясно,макар и най-общо, кога, къде, по какъв начин и с кого този подсъдим е участвал при документалното оформяне на строителните работи в различните населени места). В случая обаче няма място за самостоятелна отговорност за двете престъпления, тъй като съвкупността между тях е само привидна. Привидността ѝ произтича от конкретното съотношение между чл.311 и чл.219 НК като на общ към специален закон, при което важи класическото правило за поглъщане на общия от специалния закон (вж. други хипотези на такова поглъщане в р.152/84-I и 336/87-I в съответните годишни сборници, с.79 и 78). Тук е интересно да бъде отбелязано, че в сегашното дело се съдържа и друг пример за незаконосъобразно прилагане на съотношението „общ-специален закон”, в примера обаче – на поглъщане на престъплението по чл.311 НК, от общото престъпление по служба – по чл.282 НК (вж. отново на съответните места, посветени на обвинението по чл.282 НК, където е посочено и невярното документиране пред специалната комисия при МС на „бедствието”; вж. и П.2/1980-Пл., т.2).

При това положение по-правилно е било А. да бъде не оправдан от ВАС (макар и заради липсата на пряк умисъл по чл.311 НК), а да бъде прекратено поради забраната по чл.24, ал.1, т.6 НПК за *ne bis in idem*, наказателното производство срещу този подсъдим за невярното документиране на строителните работи. ВКС обаче не би могъл да поправи тази грешка само по протест срещу оправдателната присъда. След оттеглянето на касационния протест по чл.282 НК е още по-малко възможно да бъде поправено другото евентуално проявление на

Върховен касационен съд на Република България НК, I н.о. дело № 1393/2015 год. 7
несъобразяването със забраната „на два пъти за същото”: ако се приеме, че
подсъдимият А. е действал по чл.311 НК продължавано (чл.26 НК) при
документиране както на несъществуващото бедствие, така и на
извършените строителни работи; тогава и оправдаването по чл.282 НК
(въпреки отбелязаното вече неправилно поглъщане в него на чл.311 НК)
би се явило пречка за отделна отговорност за документно престъпление
(вж. р.VIII, т.2 от ТР 3/1971-ОСНК).

I.2.б. Неоснователността на касационния протест по чл.311 НК
относно подсъдимите Х. и Й. произтича пряко от същата неоснователност
спрямо А.; щом той е оправдан като извършител, отпада и отговорността
на неговите помагачи (вж. и ТР 48/1976-ОСНК). Аргументът е бил
използван още от ВАС (мотиви, л.126-лице/гръб), макар и тогава да е имал
второстепенно значение – след по-същественото за отговорността
оправдаване за деянието по чл.311 НК като субективно несъставомерно.

II. Неоснователна е и касационната жалба.

1. Неубедителни са най-напред доводите в нея, чрез които се
оспорва съставомерността по чл.254а НК за разпореждането с бюджетните
средства „не по предназначението им”. За тази цел се привежда цитат от
решението на специалната междуведомствена комисия към Министерския
съвет, отпуснала паричните средства, изцяло изваден от неговия контекст.
Иначе верен-„за възстановяване на молитвени домове на територията на
община Разград” (досъдебно производство, т.2, л.98), цитатът престава да
бъде достатъчен да посочи предназначението на отпуснатите пари, ако
прочитът на решението започне – както би трябвало - от самото му
начало: „За предоставяне на средства от резерва за непредвидени и
неотложни разходи [...] за предотвратяване, овладяване и преодоляване на
п о с л е д и ц и т е о т б е д с т в и я” (пак там, л.97, разр.-ВКС).

Ефектът от цялостния прочит на решението на комисията е
вероятно съобразен по-късно, тъй като доводът в касационната жалба не е
преминал в представената в съдебното заседание на ВКС писмена защита;

Върховен касационен съд на Република България НК, I н.о. дело № 1393/2015 год. 8
заменен е бил обаче с не по-малко неубедителното цитиране в същия
смисъл на мотивите към въззивната присъда: само на израза: „... тези
средства са били изразходени по това предназначение” (за ремонт на
молитвени домове), и без непосредственото му продължение – както би
трябвало: „но е нямало нито природно бедствие, нито екологично явление,
съпроводено от жертви, тежки щети за собствеността [... и т.н.]” (вж. на
л.124 от съдебното дело във ВАС).

2. Що се отнася до възражението за явна несправедливост на
наложеното по чл.254а НК наказание 1 година лишаване от свобода
условно (чл.66 НК) за 3 години, както и 1 година лишаване от право да
бъде заемана длъжност в държавно учреждение, доводи в жалбата на
практика липсват. Твърдението в нея, единствено че „са налице основания
за приложение на чл.55 от НК” само потвърждава всъщност
невъзможността за намирането на такива доводи.

III. Ръководен от всичко изложено за неоснователността на жалбата
и протеста и още съобразно с чл.354, ал.1, т.1 НПК, а също така,
съобразявайки оттеглянето на части от протеста, ВКС-I н.о.

Р Е Ш И:

ОСТАВЯ В СИЛА въззивна присъда № 5/21.V.2015 год. по внохд
96/15 на Варненския апелативен съд.

ПРЕКРАТЯВА касационното производство във връзка с
обвиненията, на подсъдимия А. – по чл.282 НК, и на подсъдимия С.– по
чл.219 НК.

ПРЕДСЕДАТЕЛ:

ЧЛЕНОВЕ:

/СЛ

